

Broj: 03-23.1-01-*Lb*/21
Sarajevo, 16.0132021.god.

Priloga broj:	18 -03- 2021		
Organizaciona jedinica	Administrativna oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3-	50-18+	650	/21

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – novembar/studeni 2020. godine u Bosni i Hercegovini, dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (DEP) je pripremila Informaciju o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj - novembar/studeni 2020. godine u Bosni i Hercegovini.

Navedeni materijal se dostavlja radi informiranja.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Zoran Zeljko

U prilogu:
- kao u tekstu

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – novembar/studeni 2020. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	5
<i>Maloprodaja.....</i>	7
<i>Tržište rada.....</i>	8
2. Javne finansije.....	11
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	12
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda .....</i>	13
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	13
<i>Cijene.....</i>	13
<i>Monetarni sektor.....</i>	14
<i>Bankarski sektor.....</i>	16
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	17
4. Vanjski sektor.....	19
<i>Platni bilans.....</i>	19
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	20
5. Strana direktna ulaganja.....	24

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

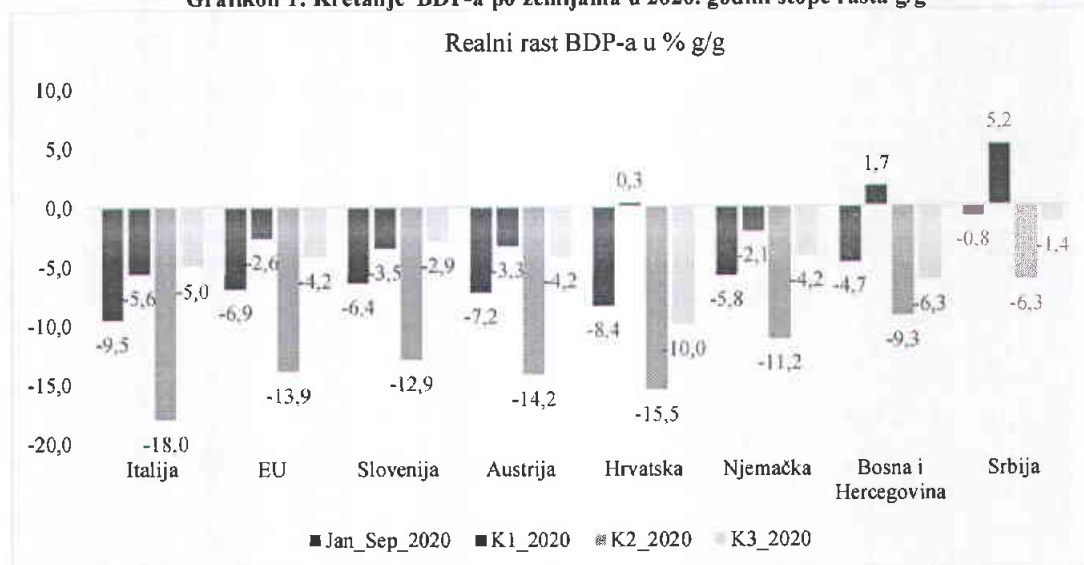
Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Dosadašnje analize ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini su potvrdile da eksterne dinamike, odnosno privredna kretanja u vanjskom okruženju (EU i region) predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu za kretanje BDP-a u zemlji. U skladu s tim, globalna eskalacija pandemije virusa Covid 19 tokom 2020. godine praćena uvođenjem takozvanog zaključavanja ekonomija „lockdown“ veoma negativno se odrazila na ekonomska kretanja u svijetu, regionu, te u konačnici i u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima EUROSTATA za period januar-septembar 2020. godine u zemljama EU i regiona došlo do drastičnog pada BDP-a, pri čemu su stopa pada bile izraženije nego u vrijeme globalne finansijske krize i u pojedinim zemljama su dostizale dvocifrene iznose.¹ Pregled kretanja BDP-a po zemljama za period januar-septembar 2020. godini prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2020. godini stope rasta g/g

Izvor: EUROSTAT i nacionalni statistički zavodi

¹ EUROSTAT, „Preliminary flash estimates for third quarter of 2020“, 121/2020, 8.12. 2020

Preliminarni podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (statistika nacionalnih računa) za K3 2020. godine ukazuju na to da su se ova dešavanja u glavnim trgovinskim partnerima i uvođenje „lockdown-a“ izrazito negativno odrazila i na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u periodu januar-septembar 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 4,7% u odnosu na isti period prethodne godine.² Posmatrano po kvartalima registrirane stope su iznosile K1 2020: 1,7%, K2 2020: -9,3% i u K3 2020: -6,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, vrijedi također istaći da se Bosna i Hercegovina u tom smislu apsolutno ne razlikuje od ostalih zemalja u ovom dijelu svijeta i imajući u vidu razmjere ekonomske krize koja je zхватila cijeli svijet ovakva ekonomska kretanja su bila očekivana. S druge strane, ako se posmatra posmatra struktura privrednih kretanja u 2020. godine može se konstatovati da je pad BDP-a od skoro 5% posljedica istovremenog pada kako agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježije negativnog ekonomskog utjecaja globalne pandemije virusa Covid-19. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu gotovo u potpunosti orijentisana ka tržištima zemalja EU i regiona, ne iznenađuje činjenica da je ovaj segment privrede najžešće pogođen krizom koju je izazvala pandemija. Tako je pad privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima rezultirao slabljenjem izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima i smanjenjem ukupne vanjskotrgovinske razmjene za oko 1/5 u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u prvih 9 mjeseci 2020. godine zabilježila pad ukupnog izvoza (robe+usluge) od oko 20 % u realnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad uvoza iznosio oko 17%. Ova dešavanja u vanjskom sektoru odnosno slabljenje agregatne ponude kao i eskalacija globalne pandemije Covid-19 posljedično su imale negativan utjecaj na sve segmente domaćeg tržišta. Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti i plata, smanjen priliv doznaka građana iz inostranstva, slabija kreditna aktivnost i pad prometa u maloprodaji ukazuju na slabljenje raspoloživog dohotka građana u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2020. godine usljed oslabljenog raspoloživog dohotka građana i manjoj sklonosti ka potrošnji došlo i do pada privatne (domaćinstva) potrošnje od oko 4% u realnom smislu. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što je dovelo do povećanja javne potrošnje od oko 0,4%.³ Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da je pad finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini u P1 2020 godine iznosio 3% što je praktički značilo i pad BDP-a obzirom da finalna potrošnja ima zastupljenost od oko 90% u strukturi BDP-a. Investicije u strukturi BDP-a imaju nešto niži nivo zastupljenosti od oko 18% što je prilično skromno za zemlju koja teži višem stadiju ekonomskog razvoja kakva je Bosna i Hercegovina. Novonastale okolnosti usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid-19 koje karakteriše neizvjesnost tržišta, peimistična očekivanja i limitirani izvori finansiranja rezultirali su smanjenjem bruto investicija od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine. Iako detaljniji podaci o kretanju investicija u 2020. godini nisu bili dostupni u vrijeme pripreme ovog izvještaja, pad direktnih strana ulaganja od preko 30% u odnosu na prethodnu godinu, pad uvoza kapitalnih proizvoda od 15% i nizak nivo građevinske aktivnosti u zemlji ukazuju da je investiciona aktivnost na

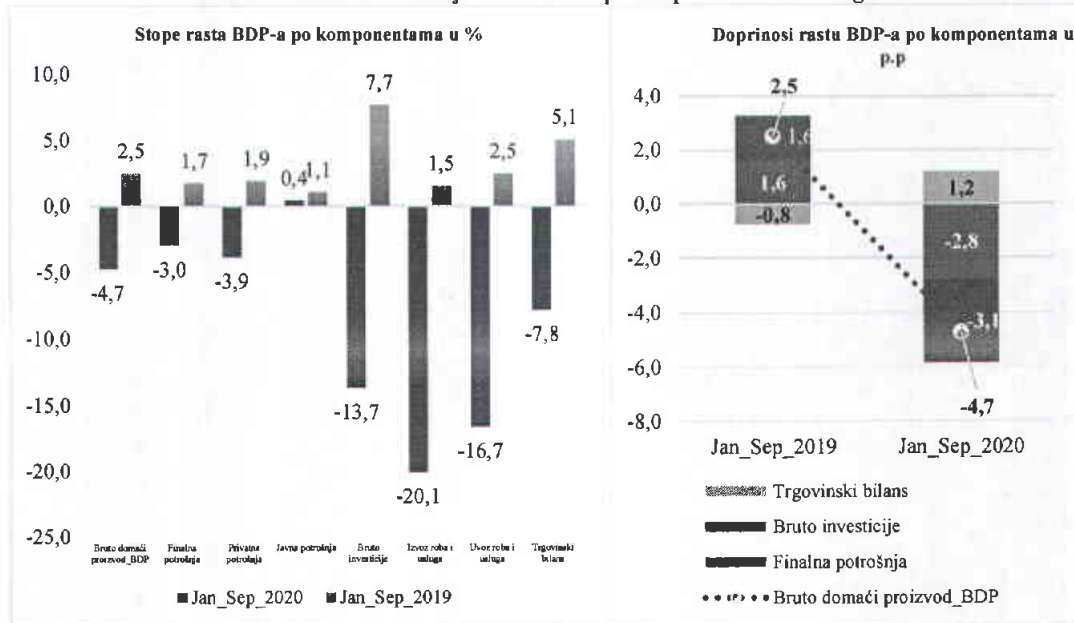
---

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 06.01.2021. godine.

³ Vrijedi istaći da će pad javnih prihoda uz očekivano povećanje javnih rashoda usljed Covid 19 vrlo vjerovatno rezultirati budžetskim deficitom, te oslabiti fiskalnu poziciju Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

veoma niskom nivou. Pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 2: Struktura kretanja BDP-a u BiH po komponentama u 2020. godini

Izvor: BHAS

U nedostatku podataka iz nacionalnih računa za K4 2020. godine u ovom trenutku vrlo je teško procijeniti kretanje ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini. S druge strane, raspoloživi kratkoročni ekonomski pokazatelji za Bosnu i Hercegovinu u oktobru i novembru ukazuju da nije došlo do značajnijeg poboljšanja u realnom, vanjskom i sektoru javnih finansija odnosno da je privredna aktivnost na nivou kretanja iz prethodnog kvartala.

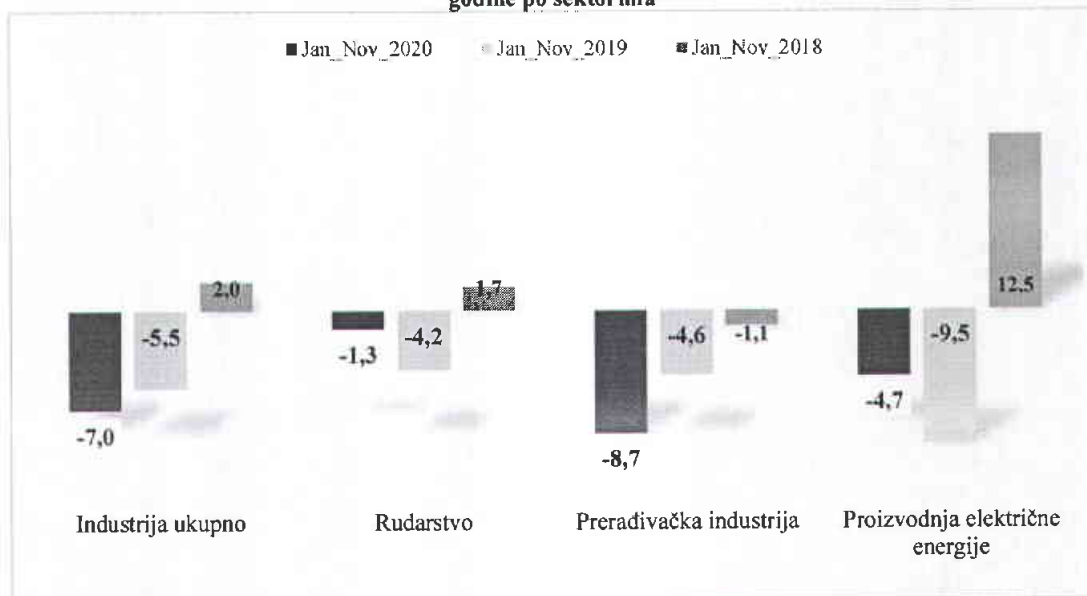
1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 7,0% u odnosu na isti period prethod godine, dok je pad u novembru u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio oko 2%⁴. Ovom prilikom vrijedi istaći da su stope pada fizičkog obima industrijske proizvodnje bile nešto blaže u odnosu na prvu polovinu tekuće godine.

⁴Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za novembar 2020. godine-prethodni podaci“, 25.12.2020. godine.

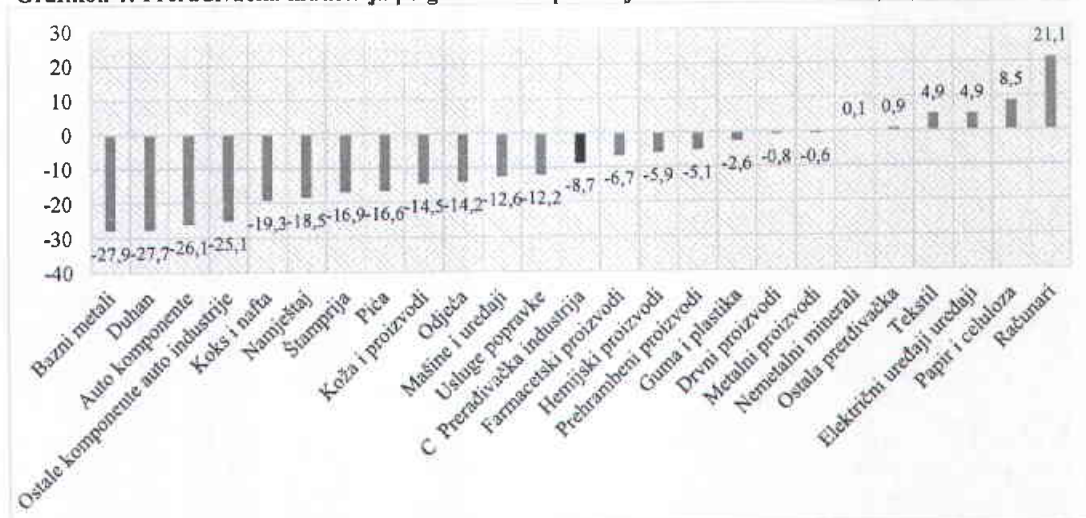
Grafikon 3: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje za period januar-novembar 2020. godine po sektorima

Izvor: BHAS

Ako se kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2020. godine posmatra po sektorima vidljivo je da pad proizvodnje u najvećoj mjeri posljedica smanjenja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 8,7%, te u okviru sektora za proizvodnju električne energije od preko 5%, dok je u sektoru rudarstvo zabilježena stagnacija. Ovaj pad proizvodnje je prilično razumljiv ako se ima u vidu struktura prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja je prilično izvozno orijentisana i našla se na direktnom udaru usljed širenja pandemije Covid-19 usljed slabljenja izvozne potražnje u glavnim trgovinskim partnerima. Tako su najznačajnija smanjenja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje. Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-novembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 4: Prerađivačka industrija po granama za period januar-novembar 2020 (stopa rasta u % g/g)

Izvor: BHAS

Maloprodaja

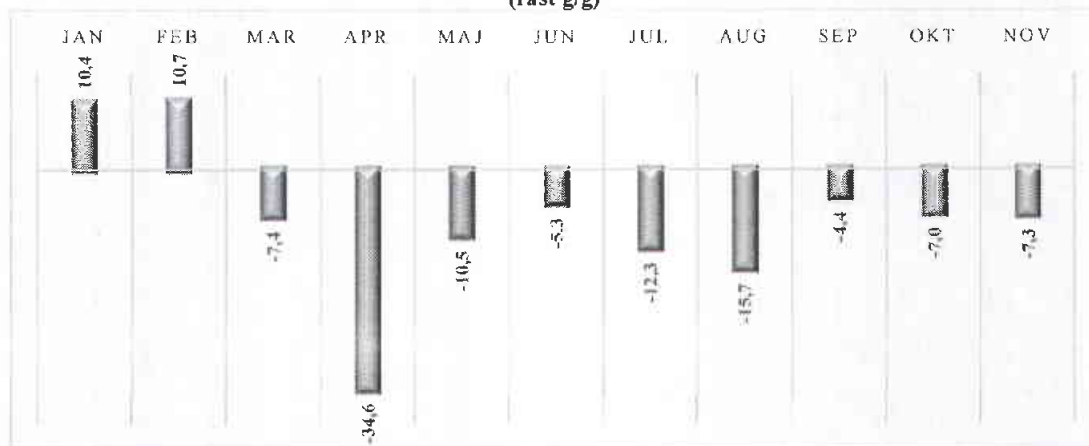
U mjesecu novembru 2020. godine je nastavljen pad ukupne trgovine u maloprodaji (započet u mjesecu martu sa pojavom pandemije Covida-2019).

Pad u novembru iznosio je 7,3%, a ukoliko se posmatra razdoblje januar-novembar 2020. pad je iznosio 8,5% (g/g).

Zvanični podaci ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini za novembar 2020. godine, ukazuju na realni pad prometa kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 15,5% te pada trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 5,1%.

Trgovina na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. zabilježila je pad od 18,9% dok je u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) promet smanjen za 4,6%. U sklopu trgovine na malo neprehrambenim proizvodima, u mjesecu novembru 2020. godine, najveći pad je zabilježen kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama od 63,8%. U ostaloj trgovini na malo u n.p. je registrovan pad od 13,5%, trgovini ostalom opremom za domaćinstvo od 6,5% kao i u trgovini na malo informacijsko komunikacijskom opremom gdje je zabilježen pad od 1,9%. Promet u trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica je mjesecu novembru 2020. godine porastao za 7%, u trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju je ostvaren rast od 3,3% kao i u trgovini na malo ostalom robom u s.p. gdje je zabilježen simboličan rast od 0,4%.

Grafikon 5: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2020. godine (rast g/g)

Izvor: BHAS

U okviru trgovine opremom za domaćinstvo tri kategorije bilježe smanjenje prometa pa je tako u trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima pad iznosio 18,2%, trgovini tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože 8,4% te trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo 8,2%.

Kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama je ostvaren rast prometa za 14,4% kao i kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima gdje je u mjesecu novembru 2020. godine zabilježen rast od 7,9%.

Tržište rada

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavila je u decembru 2020. godine podatke iz Ankete o radnoj snazi za prvi i drugi kvartal 2020. godine. Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini u periodu od 2006-2019. godine se provodila jedanput godišnje. Od januara 2020. godine Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini se provodi kontinuirano, tokom cijele godine, sa kvartalnom objavom podataka.⁵

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za K1 i K2 2020. godine u Bosni i Hercegovini manje od polovine radno sposobnog stanovništva čine aktivne osobe (47,1%). Stopa zaposlenosti u K1 2020. godine je iznosila 39,3% a u K2 2020. godine je nešto veća i iznosila je 39,6%. Na osnovu prezentiranih podataka u tabeli ispod stopa nezaposlenosti u K2 2020. godine bila je nešto niža u odnosu na K1 i iznosila je 16%. Stopa nezaposlenosti bila je najveća među mladima u dobi 15-24 godine (K1 2020 36% i K2 2020 38,6%). Anketa je takođe pokazala da najveći broj nezaposlenih lica traži posao dvije godine i duže (K1 2020 59,9% i K2 2020 55,5%). U tabeli ispod su predstavljeni osnovni pokazatelji Ankete o radnoj snazi.

Tabela 1: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini (u 000)⁶

	K1 2020	K2 2020
Radno sposobno stanovništvo	2.926	2.926
Neaktivno stanovništvo	1.548	1.547
Radna snaga (aktivno stanovništvo)	1.378	1.379
Zaposlena lica	1.149	1.159
Nezaposlena lica	230	220
Stopa nezaposlenosti	16,7%	16,0%
Stopa aktivnosti	47,1%	47,1%
Stopa zaposlenosti	39,3%	39,6%

Izvor: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini za I i II kvartal 2020. godine

Administrativni podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za novembar 2020. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na oktobar 2020. godine.

Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u oktobru 2020. godine je iznosio oko 808⁷ hiljada i manji je za 1,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstva i ugostiteljstva), te trgovine na veliko i malo.

Smanjenje obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji uticalo je na broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti koji je u posmatranom mjesecu smanjen za 2,7% g/g uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih oko 0,5 p.p. Broj zaposlenih lica u oktobru 2020. godine je smanjen i u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane za 9,3% g/g uz negativan doprinos rastu oko 0,5 p.p. (smanjen broj posjeta i noćenja turista u Bosni i

⁵ Anketa o radnoj snazi provedena je u skladu sa preporukama i definicijama Međunarodne organizacije rada (MOR) i u skladu sa preporukama i regulativama Statističkog ureda Evropske unije (EUROSTAT), što omogućava uporedivost podataka iz Ankete sa drugim zemljama. Od 2006. do 2019. godine uzorak za Anketu bio je posebno definisan za svaku godinu, tj. nije bilo ponovljenog anketiranja odnosno panelnog dijela uzorka. Od 2020. godine uvedena je panelna komponenta u naert uzorka te se domaćinstva ponovljeno anketiraju četiri puta. Domaćinstva se anketiraju u dva uzastopna kvartala, izostavljaju iz uzorka naredna dva kvartala te ponovo anketiraju u još dva uzastopna kvartala (rotaciona shema 2- (2)-2). Na ovaj način se omogućava vremensko praćenje i posmatranje promjena stanja na tržištu rada i to u kvartalnoj i godišnjoj dinamici. Izvor: BHAS.

⁶ Zbog zaokruživanja decimala u nekim slučajevima zbir brojeva nije jednak predstavljenom broju.

⁷ Privremeni podatak, izvor BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. marta 2020. godine, početkom avgusta 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim licima, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2020. godine konačni, a za ostale mjeseci 2020. godine privremeni.

Hercegovini)⁸. Pored industrije i ugostiteljstva, broj zaposlenih lica je značajno smanjen i u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (-2,4% g/g) uz negativan doprinos rastu od 0,4 p.p.⁹

Broj zaposlenih lica je smanjen i u djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije, vađenja rude i kamena, prevoza i skladištenja, poslovanja nekretninama, poljoprivrede, šumarstva i ribolova itd. Međutim, njihov doprinos smanjenju ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je bio manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti.

U novembru 2020. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je iznosio oko 413,3 hiljada i uvećan je za 3% u odnosu na novembar 2019. godine. Na osnovu podataka iz tabele ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u oktobru 2020. godine je iznosila 33,9% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine za 1,1 p.p.¹⁰

Tabela 2: Broj zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
2019	820.974	2,3%	411.230	-9,0%
I-2020	824.504	1,3%	406.167	-6,3%
II-2020	822.892	1,6%	402.888	-6,3%
III-2020	821.082	1,1%	398.270	-5,9%
IV-2020	799.865	-2,8%	419.582	1,4%
V-2020	800.067	-3,0%	421.474	3,6%
VI-2020	804.028	-2,7%	421.300	3,9%
VII-2020	803.326	-2,8%	426.252	4,7%
VIII-2020	799.207	-2,8%	427.593	5,1%
IX-2020	806.350	-2,5%	417.957	3,6%
I-IX 2020	809.036	-1,4%	415.720	0,3%
X-2020	807.985	-1,7%	414.402	3,3%
XI-2020	-	-	413.254	3,0%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za novembar 2020. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na oktobar 2020. godine.

Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u oktobru 2020. godine iznosila je 961 KM i nominalno je uvećana za 3,1% u odnosu na oktobar 2019. godine uz brži realni rast zbog deflacije. Najveća nominalna stopa rasta neto plate prema područjima djelatnosti u oktobru 2020. godine bila je u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (3,9% g/g), obrazovanja (3,8% g/g), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (3,7% g/g), javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja (3,6% g/g), prerađivačke industrije (3,4% g/g). Negativan nominalni rast prosječne neto plate u posmatranom mjesecu 2020. godine bio je samo u području poslovanja nekretninama (-6,7% g/g), informacija i komunikacija (-1,8% g/g), te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (-0,1% g/g).

⁸ U periodu januar – oktobar 2020. godine turisti su ostvarili 429.329 posjeta, što je manje za 70,4% i 1.090.982 noćenja, što je manje za 63,5% u odnosu na isti period 2019. godine.

⁹ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u oktobru 2020. godine zabilježio je pad od 9,0% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa trgovine na malo, oktobar 2020. godine.

¹⁰ Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u ukupnoj radnoj snazi i odnosi se na oktobar jer podaci o broju zaposlenih lica za novembar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije.

Najniža prosječna isplaćena neto plata u oktobru 2020. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (590 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.559 KM).

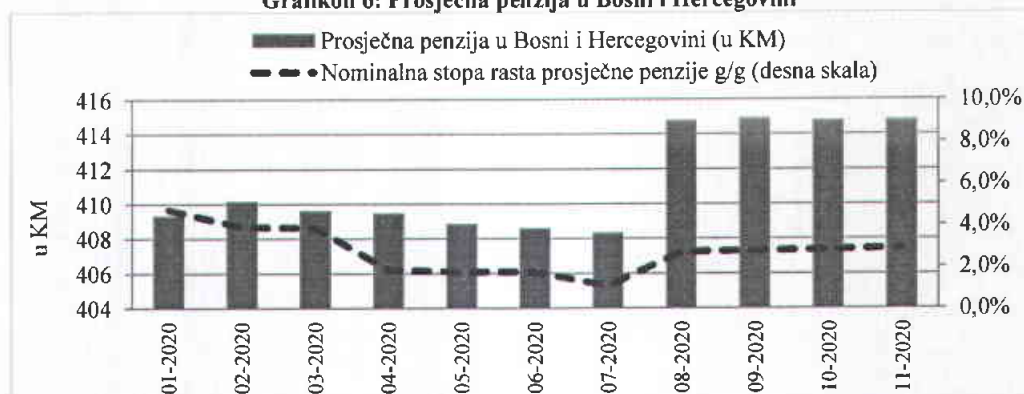
Tabela 3: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
≈ 2019	921	4,8%
I-2020	945	3,5%
II-2020	941	5,1%
III-2020	950	4,8%
IV-2020	942	2,9%
V-2020	940	1,4%
VI-2020	955	4,9%
VII-2020	965	3,6%
VIII-2020	953	3,0%
IX-2020	962	5,0%
I-IX 2020	950	3,8%
X 2020	961	3,1%

Izvor: BHAS

U novembru 2020. godine u Bosni i Hercegovini broj penzionera nastavio se uvećavati i iznosio je oko 699,7 hiljada.¹¹ U odnosu na novembar 2019. godine broj penzionera bio je veći za 1,4%. Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u novembru 2020. godine iznosila je oko 415¹² KM i nominalno je veća za 2,9% u odnosu na novembar 2019. godine što rezultat uvećanja penzija u oba entiteta¹³. Najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine u novembru 2020. godine iznosila 382,2 KM, a u Republici Srpskoj najniža penzija je iznosila 201,8 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

¹¹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

¹² Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

¹³ U Republici Srpskoj penzije se svim korisnicima prava usklađuju od 01.01.2020. godine i povećavaju za 3,11%. Izvor: Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Vijesti, penzije za januar 2020. godine.

U Federaciji Bosne i Hercegovine sve penzije, ostvarene po Zakonu o PIO/MIO, s izuzetkom najviših i penzija ostvarenih u 2020. godini, uvećane su za 2,8%. Pored povećanih penzija za mjesec avgust, korisnici će prilikom isplate, dobiti i razlike između isplaćene i uvećane penzije za period od 01.01.2020. godine do 31.07.2020. godine. Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Novosti, penzije za avgust.

2. Javne finansije

U prvih jedanaest mjeseci 2020. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 13,5 milijardi KM javnih prihoda što predstavlja smanjenje od oko 6,1% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Udio prihoda u ukupnim приходima, a koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO) je iznosio oko 48,9%. U mjesecu novembru 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom virusa Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza (4,5% g/g), ali i prihoda od direktnih poreza, socijalnih doprinosa i drugih javnih prihoda u nadležnosti entitetskih poreskih uprava (3,2% g/g).

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. U novembru mjesecu 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza. Pad bruto prihoda u jedanaestom mjesecu 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je iznosio oko 4,5%, dok su bruto prihodi upoređeni sa oktobrom mjesecom 2020. godine, takođe smanjeni (5,0% m/m). Ovde se primjeti ponovno pogoršanje u naplati indirektnih poreza, posmatrano u poređenju sa prethodnim mjesecom. Ukupni (bruto) naplaćeni prihodi od indirektnih poreza i ostalih prihoda, u periodu januar-novembar 2020. godine, su iznosili oko 6,6 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, bruto prihodi su manji za oko 9,5%. Zbog oslabljene privredne aktivnosti, tokom istog perioda, umanjen je broj rješenja za povrat sa JR UIO, čime je smanjen i iznos novčanih sredstava po ovom osnovu za 10,3% g/g. U periodu januar-novembar 2020. godine, neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 5,4 milijarde KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 9,4%. Detalji su prikazani u tabeli ispod.

Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, kao i u ranije posmatranim periodima, dale se negativan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: porez na dodatu vrijednost od 4,4 p.p. (u daljem tekstu PDV), prihodi od akciza 3,4 p.p., prihodi od carina 0,6 p.p. i prihodi od putarina 1,0 p.p.

Tabela 4: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2020	jan-nov 2019	jan-nov 2020	avg 2020	okt 2020	nov 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	4,6	-9,5	-8,0	-8,0	-4,5
Povrati	17,9	5,4	-10,3	30,5	-17,6	10,8
Neto prihodi - prikupljeno	82,1	4,4	-9,4	-14,4	-6,0	-7,2
PDV	51,4	4,2	-7,2	-17,4	1,4	-10,2
Carine	3,6	4,2	-13,1	-10,1	-7,9	-9,0
Akcize	18,4	4,7	-14,3	-14,9	-18,5	-1,4
Putarine	8,0	4,0	-10,4	-8,3	-16,2	3,5
Ostali prihodi	0,2	0,2	-8,3	-4,8	-4,4	2,8
Neusklađeni prihodi	0,4	42,4	9,9	...	...	-17,0
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	4,4	-9,5	-8,6	-8,0	-4,6
Minimalne rezerve	18,5	-4,7	-10,6	28,8	-16,1	2,0
Budžeti	81,5	6,8	-9,2	-15,1	-6,2	-5,8
Servisiranje vanjskog duga	9,7	-13,9	-6,9	17,9	-1,9	-2,0
Federacija Bosne i Hercegovine	6,3	-14,6	-4,1	23,2	-1,4	-0,4
Republika Srpska	3,2	-13,7	-12,4	14,3	-2,7	-6,4
Brčko Distrikt	0,1	28,9	4,8	-34,3	...	8,9
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	71,8	10,4	-9,6	-20,0	-6,6	-6,5
Institucije Bosne i Hercegovine	10,8	-0,4	3,6	38,0	1,3	3,2
Federacija Bosne i Hercegovine	38,2	12,1	-13,7	-32,1	-11,0	-12,5
Republika Srpska	20,5	13,4	-7,3	-21,3	-0,2	0,1
Brčko Distrikt	2,3	5,3	-11,7	-18,5	-6,9	-7,3

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U periodu januar-novembar 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 4,6 milijardi KM, što je u u poređenju sa istim periodom prethodne godine manje za 8,1% (402

miliona KM). Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 3,4 milijarde KM, što je za 7,2% g/g manje. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 13,6% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga zadržao pozitivnu stopu od 0,9% g/g.

Akcize. Neto prihodi od akciza, u periodu januar-novembar 2020. godine, su iznosili oko 1,2 milijarde KM, i manji su za oko 202 miliona ili 14,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su manji za 10,3% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za oko 43,8% g/g. Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine smanjeni za oko 5,7 g/g, dok su prihodi od akciza na duvanske prerađevine manji za 13,9% g/g. U kategoriji prihoda od akciza na uvozne proizvode, jedino prihodi od akciza na uvozni alkohol i alkoholna pića bilježe povećanje (4,1% g/g) tokom posmatranog perioda.

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda, zabilježen je kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su manji za skoro 100,0% g/g (odnosno, prihodi po ovom osnovu nisu ostvareni). Takođe, značajan pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (41,9% g/g). U kategoriji prihoda od akciza na domaće proizvode, samo kod prihoda od akciza na domaći alkohol i alkoholna pića (22,2% g/g) i domaće vino (10,2% g/g) je zabilježeno povećanje, tokom posmatranog perioda.

Putarine. Ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina u periodu januar-novembar 2020. godine su iznosili oko 531 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine isti su smanjeni za oko 10,4%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 237 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 13,1%.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-novembar 2020. godine, su iznosili oko 6,6 milijardi KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 336,4 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,2 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 710,7 miliona KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,4 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹⁴. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 2,8 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 438,3 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,5 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 214,0 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 155,1 milion KM (8,8 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su manja za 6,9%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga manja za 9,6%. U toku posmatranog perioda, jedino doznačena sredstva za finansiranje Institucija Bosne i Hercegovine, bilježe povećanje (3,6% g/g).

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U toku novembra mjeseca 2020. godine, u naplati prihoda od strane entitetskih poreskih uprava, ponovo je prisutno pogoršanje, odnosno smanjenje prihoda (3,2% g/g) u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine. Uprkos navedenom pogoršanju u naplati prihoda, stopa rasta istih zabilježena u periodu januar-novembar 2020. godine, ostala je ista u odnosu na prethodno

¹⁴Odlukom Upravnog odbora UIO Bosne i Hercegovine, broj: 02-17-03-2/2020, utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinštenog računa za period jul-septembar 2020. godine, i isti su se primjenjivali i u novembru 2020. godine, a iznose: Federacija Bosna i Hercegovina 61,90%, Republika Srpska 34,55% i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine 3,55%.

posmatrani period. Tokom posmatranog perioda, entitetske poreske uprave ukupno su prikupile oko 6,9 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što je manje za oko 2,6% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 5: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - novembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi	832,3	791,6	-4,9	437,2	418,6	-4,3	1.269,5	1.210,2	-4,7
Porez na dohodak	383,0	377,1	-1,6	173,2	178,9	3,3	556,2	555,9	-0,1
Porez na dobit	351,9	323,5	-8,1	222,7	204,0	-8,4	574,6	527,5	-8,2
Porezi građana	96,8	90,6	-6,4	41,4	35,7	-13,7	138,2	126,3	-8,6
Ostali porezi	0,6	0,5	-17,5	0,0	0,0	-	0,6	0,5	-17,5
Takse, kazne i naknade	644,2	567,9	-11,8	395,8	314,8	-13,6	1.040,0	909,7	-12,5
Doprinosi	3.318,3	3.283,7	-1,0	1.429,6	1.480,5	3,6	4.747,9	4.764,2	0,3
PIO	1.847,2	1.827,5	-1,1	809,5	844,7	4,3	2.656,7	2.672,2	0,6
Zdravstvo	1.317,7	1.304,2	-1,0	513,4	533,2	3,9	1.821,1	1.837,5	0,3
Nezaposleni	153,4	152,0	-0,9	33,4	26,3	-21,3	186,8	178,2	-4,6
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	68,3	71,2	4,2	68,3	71,2	4,2
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	5,0	5,2	4,0	5,0	5,2	4,0
Ostali prihodi	4,4	6,7	51,3	15,4	0,9	-94,4	19,8	7,6	-61,9
UKUPNO	4.799,3	4.650,0	-3,1	2.278,0	2.241,7	-1,6	7.077,3	6.891,7	-2,6

Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. U periodu januar-novembar 2020. godine, prihoda po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 4,8 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi bilježe pozitivnu stopu rasta, iako neznatnu, svega 0,3% i veći su za 16,3 miliona. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa jesu doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili skroman rast od oko 0,6% g/g.

Direktni porezi. Prihodi od direktnih poreza tokom zadnja četiri mjeseca bilježe pozitivne stope rasta, koja je u toku novembra 2020. godine iznosila 2,7% g/g. Pozitivno kretanje tokom prethodnih mjeseci značajno je ublažilo je smanjenje ovih prihoda u toku posmatranog perioda. Na kraju perioda januar- novembar 2020. godine, naplaćeni prihodi od direktnih poreza su dostigli iznos od oko 1,2 milijardu KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 60 miliona ili 4,7%. Kako su se kretale pojedinačne kategorije direktnih poreza, tokom posmatranog perioda, može se vidjeti iz tabele iznad.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u periodu januar-novembar 2020. godine, ukupno je naplaćeno oko 909,7 miliona KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su manji za 12,5%. Na smanjenje prihoda u kategoriji taksi najviše su uticale smanjenje naplate raznih administrativnih taksi i komunalnih taksi.

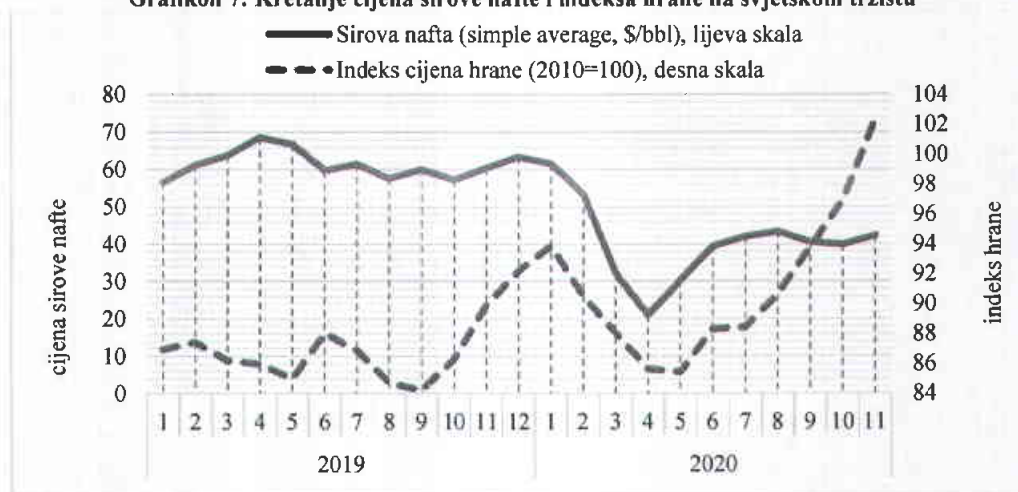
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Prema podacima Svjetske banke u novembru 2020. godine cijena sirove nafte na tržištu energenata bila je nešto viša u odnosu na prethodni mjesec i iznosila je 42,3 \$/barelu što se može vidjeti na grafikonu ispod. Međutim, u pređenju sa novembrom 2019. godine, cijena sirove nafte bila je niža za 30%.

S druge strane, indeks hrane na svjetskom tržištu o novembru 2020. godine bio je u porastu, odnosno cijena hrane u novembru 2020. godine uvećana je za 13,8% u poređenju sa novembrom 2019. godine.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

Deflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u novembru 2020. godine iznosila je 1,6% u poređenju sa novembrom 2019. godine. U periodu I-XI 2020/I-XI 2019 deflacija je iznosila 1%. U posmatranom periodu smanjenje cijena zabilježeno je u odjeljcima odjeće i obuće, prevoza, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće i odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata.

Cijene u odjeljku obuće i odjeće su smanjene za 10% u periodu I-XI 2020/I-XI 2019, dok su u odjeljku prevoza smanjene za 8,5%. Na smanjenje cijena prevoza uticale su niže cijene sirove nafte i naftnih derivata. Cijene u odjeljku namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće bile niže za 1%, a cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata su smanjene za 0,4% u posmatranom periodu. Na smanjenje cijena u okviru stanovanja najviše su uticale cijene tečnih goriva.

Najbrži rast cijena od 4,7% g/g bio je u odjeljku alkoholnih pića i duvana zbog povećanje cijena cigareta i duvana u 2020. godini.¹⁵

¹⁵ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,04 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 121,6 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu.

Tabela 6: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	XI 2020	I-XI 2020
	XI 2019	I-XI 2019
00 Ukupan indeks	98,4	99,0
01 Hrana i bezalkoholna pića	101,0	101,1
02 Alkoholna pića i duvan	103,5	104,7
03 Odjeća i obuća	88,8	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	98,9	99,6
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	98,6	99,0
06 Zdravstvo	101,0	101,0
07 Prevoz	89,2	91,5
08 Komunikacije	100,1	100,5
09 Rekreacija i kultura	100,1	100,5
10 Obrazovanje	100,3	100,1
11 Restorani i hoteli	101,8	102,2
12 Ostala dobra i usluge	100,3	100,0

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (M2) na kraju studenog 2020. godine iznosi 27,8 mlrd. KM što je povećanje za 6,9% g/g. Rastu M2 doprinijeli su transakcijski novac (M1) sa stopom rasta od 13,3 g/g i iznosom od 14,7 mlrd. KM i kvazi novac (QM) sa rastom od 0,6% g/g i iznosom od 13,1 mlrd. KM. Iz strukture M1, najveći doprinos rastu M2, imali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 4,1 p.p. i iznosom od 9,8 mlrd. KM nakon čega slijedi gotovina izvan banaka sa 2,6 p.p. i iznosom od 4,9 mlrd. KM.

Tabela 7: Monetarni agregati u studenom 2020. godine i stope rasta

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	4.913,3	9.769,2	14.682,5	3.012,5	2.920,3	7.174,8	13.107,6	27.790,1
Stopa rasta g/g	15,8%	12,1%	13,3%	1,9%	14,0%	-4,5%	0,6%	6,9%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) uvećan je za 9,2% g/g na iznos od 11,9 mlrd. KM. Među komponentama M0, najveći doprinos rastu imala je gotovina izvan monetarnih vlasti sa 9,5 p.p. i iznosom od 6,1 mlrd. KM dok su depoziti banaka kod monetarnih vlasti imali negativan doprinos od 0,8 p.p. i iznosom od 5,6 mlrd. KM što je smanjenje od 1,6 g/g.

Tabela 8: Pričuvni novac u studenome 2020. godine i stope rasta

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	6.102,9	5.612,5	229,9	11.945,3
Stopa rasta g/g	20,6%	-1,6%	31,2%	9,2%

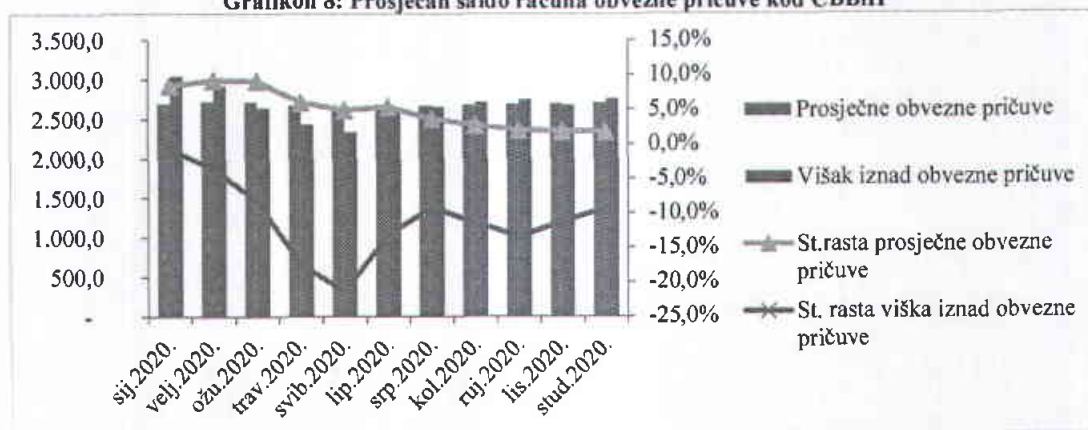
Izvor: CBBiH

U posmatranom razdoblju, prosječna stopa obvezne pričuve je i dalje ostala 10% dok je implicitna stopa 20,2%.

Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH nastavio je negativan trend rasta sa 4,1% g/g i ostvarenim iznosom od 5,5 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva, 49,6% pripada prosječnim obveznim pričuvama i 50,4% višku iznad obveznih pričuva. Osnovica za obračun obvezne pričuve iznosila je 27,1 mlrd. KM dok su prosječne obvezne pričuve s rastom od 1,8% g/g dostigle iznos od 2,7 mlrd. KM. Razlika tj. višak iznad obveznih pričuva iznosio je 2,75 mlrd. KM što je pad od 9,3% g/g.

Grafikon 8: Prosječan saldo računa obvezne pričuve kod CBBiH

Izvor: CBBiH

Prema podacima Centralne banke BiH ukupan zbroj bruto deviznih rezervi na kraju devetog mjeseca iznosi 13,5 mlrd. KM što je rast od 9,1% g/g. Prema strukturi, najveće učešće sa 9,5 mlrd. KM tj. 70,5% zauzimaju investicije u vrijednosne papire, a zatim slijede depoziti kod nerezidentnih banaka sa učešćem od 26,4% i iznosom od 3,6 mlrd. KM.

Tabela 9: Bruto devizne rezerve i stope rasta

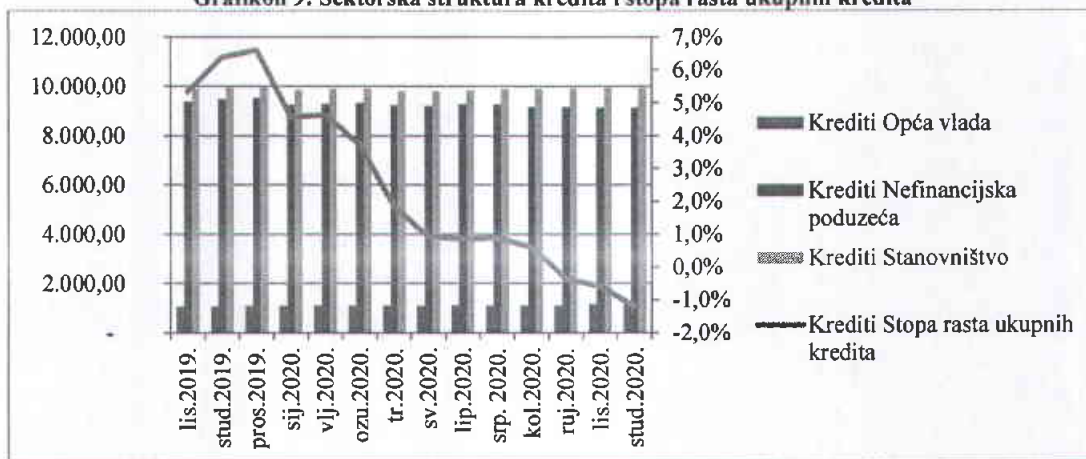
Opis	Zlato		Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne rezerve
	Držanje SDR						
	279,7	0,9	137,8	3.575,6	-	9.525,8	13.519,7
stopa rasta g/g	12,1%	282,3%	-54,8%	23,8%	-	6,5%	9,1%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupan iznos plasiranih kredita iznosio je 20,4 mlrd. KM što je nastavak negativnog trenda rasta sa stopom od 1,2% g/g. Krediti plasirani stanovništvu imali su negativnu stopu od 0,1% g/g i iznos od 9,9 mlrd. KM dok su krediti nefinancijskim poduzećima imali nastavak negativnog trenda rasta od 3,6% g/g i iznos od 9,1 mlrd. KM. Krediti opće vlade uvećani su za 9,2% g/g i iznosili su 1,2 mlrd. KM.

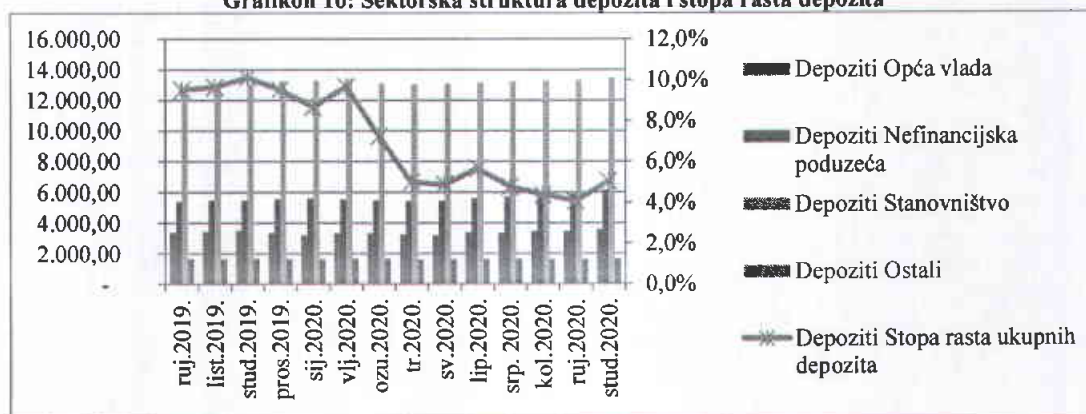
Grafikon 9: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Ukupan iznos depozita uvećan je za 5% g/g na iznos od 24,9 mlrd. KM. Depoziti stanovništva nastavili su rast sa istom stopom kao i prethodnih mjeseci, od 3,5% na iznos od 13,5 mlrd. KM dok su depoziti nefinancijskih poduzeća uvećani za 12,4% g/g na iznos od 6,2 mlrd. KM. Depoziti opće vlade ostvarili su rast od 2,5% g/g i iznos od 3,6 mlrd. KM.

Grafikon 10: Sektorska struktura depozita i stopa rasta depozita

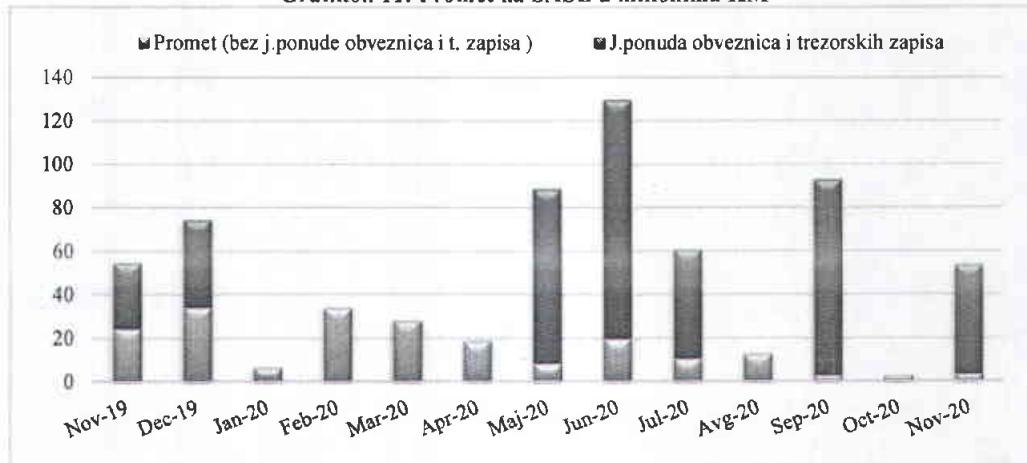

Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Na kraju mjeseca novembra 2020. godine promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) je uz negativnu stopu rasta od 1,6% g/g dostigao 53,6 mil. KM i dostigao učešće od 70% u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu na SASE je putem javne ponude trezorskih zapisa za emitenta obezbjeđeno 50 mil. KM, što ujedno predstavlja 93,3% ukupnog prometa na SASE.

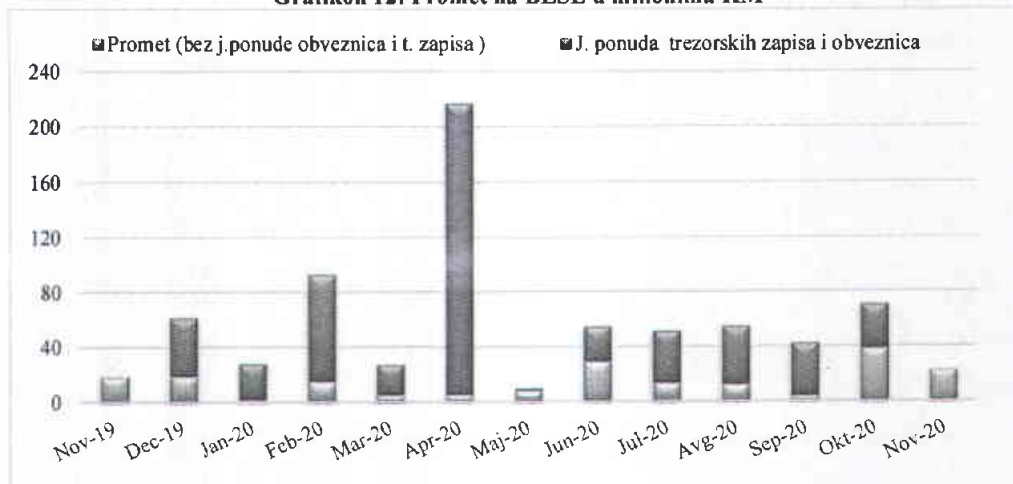
Grafikon 11: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Na kraju mjeseca novembra 2020. godine promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) je uz stopu rasta od 23,1% g/g dostigao 22,8 mil. KM i dostigao učešće od 30% u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu na BLSE nije bilo emisije obveznica i trezorskih zapisa.

Grafikon 12: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Na kraju mjeseca novembra 2020. godine, ukupan promet na SASE i BLSE je uz stopu od 4,6% g/g dostigao 76,3 mil. KM. Putem javne ponude trezorskih zapisa za emitenta je prikupljeno 50 mil. KM. Ostvareni promet putem javne ponude trezorskih zapisa predstavlja 65,5% ukupnog prometa u ovom mjesecu.

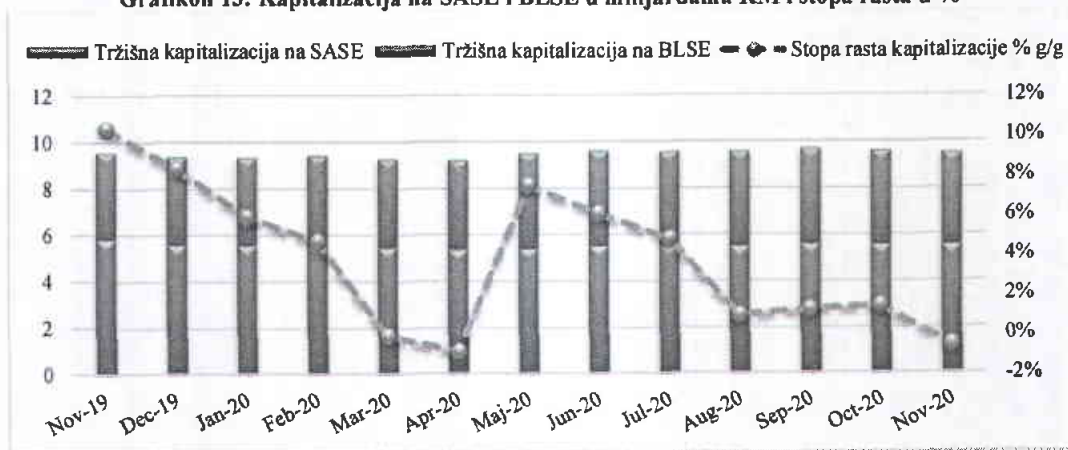
Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-18	19.438.437,6	12.625.532,9	32.063.970,6
Nov-19	54.455.376,7	18.506.532,2	72.961.908,8
Nov-20	53.571.516,3	22.781.842,5	76.353.358,8

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na kraju mjeseca novembra 2020. godine na SASE je uz negativnu stopu rasta od 5,1% g/g dostigla 5,5 mlrd. KM i ostvarila 58,3% učešće u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je uz stopu rasta od 6,5% g/g dostigla 4 mlrd. KM i ostvarila 41,7% učešće u ukupnoj kapitalizaciji. Ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) na kraju mjeseca novembra 2020. godine je uz negativnu stopu rasta od 0,6% g/g dostigla od 9,5 mlrd. KM.

Grafikon 13: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

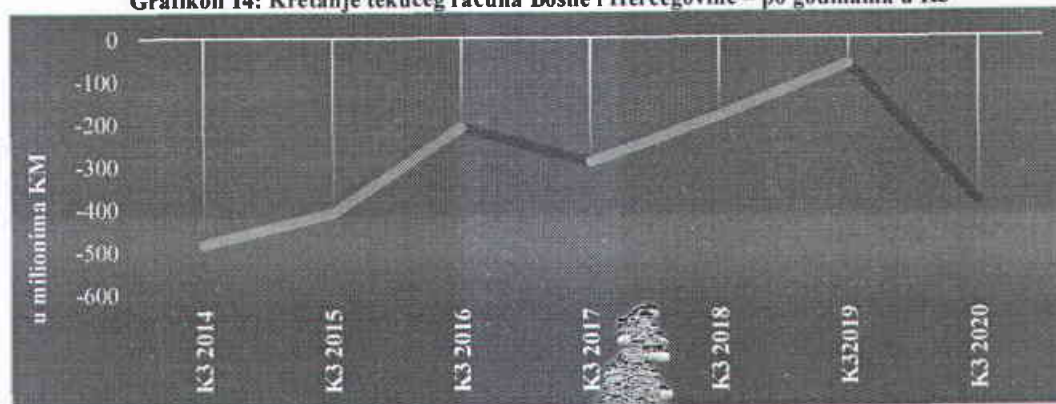
Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

U K3 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, došlo je do skoro peterostrukog rasta deficita tekućeg računa sa 66 miliona KM (K3 2019) na 389 miliona KM (K3 2020)¹⁶. Kao najveći razlog enormnog povećanja deficita tekućeg računa mogao bi se navesti značajan rast deficita vanjske trgovine koji je u K3 2020. godine iznosio oko 1,28 milijardi (ostvario je rast 16,5% u odnosu na isti kvartal prošle godine). Ovom rastu deficita vanjske trgovine u posmatranom kvartalu najviše je pogodovao nominalni pad izvoza roba i usluga od 24,6% kao i pad uvoza roba i usluga od 15,6%.

Grafikon 14: Kretanje tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u K3

Izvor: CBBiH

¹⁶ Izvor podataka: CBBiH

Tekući neto prilivi iz inostranstva su u posmatranom kvartalu zabilježili smanjenje od 17,6%. U okviru tekućih priliva novca (koji su u posmatranom kvartalu niži za 13,3%) došlo je do povećanja pada priliva novca kod domaćinstava za skoro 250 miliona KM (pad od 18,5%). Ovom padu priliva kod domaćinstava najviše je doprinjelo smanjenje kompenzacija zaposlenih rezidenata Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 45,2% te pad doznaka građana iz inostranstva za 19,7%. Pored gore nevedenih priliva došlo je i do blagog pada socijalnih beneficija iz inostranstva koje su smanjenje za 2,5%.

Neto odlivi prema inostranstvu su, u K3 2020. godine, također zabilježili značajno smanjenje koje je iznosilo 29,2%. Odlivi kod nefinansijskih preduzeća su porasli za 6,6% prvenstveno zahvaljujući uduplanom rastu reinvestirane dobit od direktnih investicija. Nasuprot tome, dividende od direktnih i portfolio investicija bilježe smanjenje odliva od 77,1%. U okviru odliva došlo je do smanjenja odliva iz finansijskog sektora te do smanjenih odliva opšte vlade. Finansiranje deficita tekućeg računa u K3 2020. godine se odvijalo kroz povlačenje ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 250 miliona KM (najvećim dijelom iz nefinansijskih preduzeća), promjenu stanja inostranih obaveza za 219 miliona (u koje ulaze strana ulaganja u vlasnički kapital od 112 miliona KM, sredstva trgovinskih kredita 136 miliona KM, ostale obaveze prema nerezidentima u iznosu od -13 miliona KM te vanjskog zaduživanja u koji ulazi otplata duga od -15 miliona KM), sredstvima rezervne aktive od 322 miliona KM¹⁷, sredstvima sa kapitalnog računa 57 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od -115 miliona KM.

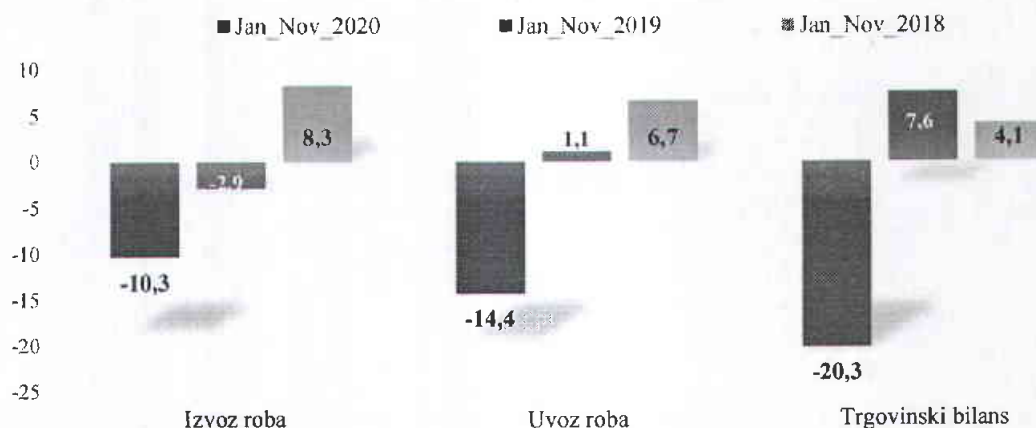
Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine dodatno je intenziviran u 2020. godine usljed širenja pandemije virusa Covid-19. Eskalacija virusa Covid-19 veoma negativno se odrazila na svjetsku trgovinu pa samim tim i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za period januar-novembar 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 13% u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica istovremenog pada izvoza roba od 10,3% i uvoza roba od oko 14,5%. S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni pažljivije posmatraju u posljednjih nekoliko mjeseci može se zaključiti da je došlo do blage stabilizacije u odnosu na prvu polovinu godine, međutim vanjskotrgovinski pokazatelji se još uvijek nalaze u negativnoj teritoriji.¹⁸ Ovakva kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni (dvocifrene stope pada) implicitno ukazuju da je tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini došlo do istovremenog pada agregatne ponude i agregatne tražnje. Naime, pad agregatne ponude i izvozne tražnje rezultirao je padom robnog izvoza, dok je slabljenje domaće tražnje dovelo do pada privatne potrošnje i investicija što je dovelo do pada uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini za period januar-novembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

¹⁷ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca

¹⁸ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za novembar 2020. godine-prethodni podaci“, 21.12.2020. godine.

Grafikon 15: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-novembar 2020. godinu (stope rasta g/g)

Izvor: BHAS

Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2020. godine iznosio je skoro 9,6 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od 1,1 milijardu KM odnosno 10,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad robnog izvoza posljedica je slabljenja izvozne tražnje koji je uzrokovan širenjem globalne pandemije Covid-19, kao i pada proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Naime, potrebno je imati u vidu da su neke od vodećih bh. izvoznih kompanija i tokom prethodne godine imale velike probleme u poslovanju koji su dodatno intenzivirani u 2020. godini eskalacijom pandemije Covid 19. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2020. godine posmatra detaljnije po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja istog koja su dovela do ukupnog pada izvoza roba registrirana u okviru izvoza: aluminijuma 56,6%, (-2,5 p.p), sirovog željeza i čelika 28% (-1,2 p.p), oružja i municije 26% (-0,5 p.p), obuće 16% (-1,0 p.p), koksa i naftnih derivata 39,2% (-0,9 p.p), hemijskih proizvoda 15,2% (-0,6 p.p), električne energije 12,4% (-0,6 p.p), namještaja 5,7% (-0,3 p.p), te rezervnih dijelova za automobile oko 18,5% (-0,5 p.p) i dr. S druge strane, povećanja izvoza određenih metalnih, prehrambenih proizvoda i tekstila nisu značajnije spriječili pad ukupnog robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine tokom 2020. godine. Međutim, ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra na mjesečnom nivou može se konstatovati da je u posljednjih nekoliko mjeseci došlo do blage stabilizacije robnog izvoza, odnosno isti je stagnirao u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 7 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 10%. U istom vremenskom periodu izvoz roba u zemlje CEFTA-e iznosio je skoro 1,5 milijarde KM što predstavlja smanjenje od oko 13% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza zabilježena prilikom izvoza u Italiju od 24,4% (-2,8 p.p), Srbiju 12,8% (-1,4 p.p), Austriju 9,1 (-0,9 p.p), Njemačku 4,2 (-0,6 p.p), Sloveniju 7,2% (-0,6 p.p) i Hrvatsku 4,1% (-0,5 p.p). S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-novembar 2020.godine pored pada proizvodnje i izvozne tražnje došlo je i do slabljenja domaće tražnje (potrošnja i investicije) u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo i padom robnog uvoza. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-novembar 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu iznosio oko 15,4 milijarde KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 2,5 milijardi KM odnosno 14,4% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog uvoza u novembru 2020. godine iznosio 10,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija smanjenja uvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog uvoza registrirana su

prilikom uvoza rafiniranih naftnih derivata 37,3% (-3,3 p.p), motornih vozila 31,2% (-1,9 p.p), električne energije 66,7% (-1,0 p.p), kamenog uglja 42,4% (-1,2 p.p) i sirovog aluminijuma 26,4% (-0,6 p.p), i dr. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu za period januar-novembar 2020 godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima, vidljivo je da je najviše robe uvezeno iz zemalja EU u iznosu od oko 9,4 milijarde KM što predstavlja smanjenje od oko 15%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio skoro 2 milijarde KM što predstavlja smanjenje od 12,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2020. godine došlo je do smanjenja uvoza iz Hrvatske 25,4% (-2,6 p.p), Italije 17,2% (-2,1 p.p), Njemačke 12,5% (-1,5 p.p), SAD-a 39,7% (-1,3 p.p), Srbije 12,5% (-1,4 p.p), Rusije 26,3% (-0,6 p.p) i Kine 7,3% (-0,5 p.p).

Slabljenje izvozne tražnje koji se manifestovao padom robnog izvoza od 10,3% uz istovremeno smanjenje domaće tražnje kroz pad robnog uvoza od oko 14,5% rezultirali su smanjenjem robnog deficita za oko 1,5 milijardi KM odnosno 20,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje robnog deficita na implicitan način ukazuje da je u periodu januar-novembar 2020. godine u Bosni i Hercegovini došlo do značajnog pada ekonomske aktivnosti (pad proizvodnje, potrošnje, investicija i vanjskotrgovinske razmjene). Iako je robni deficit u Bosni i Hercegovini smanjen za 1/5 u odnosu na prethodnu godinu vrijedi istaći da je ovo posljedica eksternog šoka odnosno cikličnih kretanja na domaćem i inostranim tržištima. Prilikom analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini treba naglasiti da je robni deficit u zemlji još uvijek veoma izražen i iznosi 5,8 milijardi KM, te odslikava slabu konkurentnsku pozicioniranost na međunarodnim tržištima. Ako se struktura robnog deficita u Bosni i Hercegovini za period januar-novembar 2020. godine posmatra po proizvodima vidljivo je da najznačajnije kategorije predstavljaju rafinirani naftni derivati, motorna vozila, prehrambeni proizvodi i farmaceutski preparati. S druge strane, posmatrano pojedinačno po zemljama Bosna i Hercegovina je najznačajniji robni deficit ostvarila prilikom robne razmjene sa Kinom 1,2 milijardu KM, Italijom 852 miliona KM, Srbijom oko 686 miliona KM, Turskom 523 miliona KM i Njemačkom 383 miliona KM. Niži nivo vanjskotrgovinske robne razmjene, a posebno pad robnog uvoza u periodu januar-novembar 2020. godine rezultirali su djelimičnim poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini za oko 2,8 p.p koja je na kraju posmatranog perioda iznosila oko 62,2%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-novembar 2020. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod.

Tabula 11: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene po HS klasifikaciji za period januar-novem bar 2020. godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmoniziranom sistemu brojeva (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEKLET				Faktor razmjene
	Jan. - Nov. 2019		2020/2019 promjena %		Jan. - Nov. 2019		2020/2019 promjena %		Jan. - Nov. 2019		2020/2019 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	gg	pp	u mil KM	u mil KM	gg	pp	u mil KM	u mil KM	gg	pp	
UKUPNO	10660	9559	-10,3	-10,3	17946	15367	-14,4	-14,4	-7286	-5808	-20,3	-20,3	62,2%
1 ZIVOTINJE I PROIZVODI	136	153	12,5	0,2	534	487	-6,9	-0,21	-398	-344	-13,6	-0,74	30,8%
2 PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG POREKLA	197	232	17,8	0,33	698	701	0,4	0,02	-501	-469	-6,4	-0,44	33,1%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG POREKLA	115	99	-13,9	-0,15	171	154	-21,6	-0,21	-56	-35	-37,5	-0,29	73,9%
4 PRERADIVINE ŽIVOTINJSKOG POREKLA	278	289	7,6	0,20	1495	1444	-3,4	-0,28	-1217	-1145	-5,9	-0,99	20,7%
5 MINERALNOG POREKLA	973	789	-18,9	-1,73	2664	1595	-40,1	-5,96	-1691	-806	-52,3	-12,15	49,5%
6 INDUSTRIJE ILI PLASTIKE, NE METALNE	864	699	-19,1	-1,55	1604	1534	-4,4	-0,39	-740	-835	12,8	1,30	45,6%
7 GUMA I KAUČUK	466	479	2,8	0,12	1218	1140	-6,4	-0,43	-752	-661	-12,1	-1,25	42,0%
8 KOHA I KRUHO	132	84	-36,4	-0,45	346	262	-24,3	-0,47	-214	-178	-16,8	-0,49	32,1%
9 DRVA I PROIZVODI OD DRVETA	701	656	-6,4	-0,42	291	258	-11,3	-0,18	410	398	-2,9	0,16	254,3%
10 UGLJEN, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	257	263	2,3	0,06	414	374	-9,7	-0,22	-157	-111	-29,3	-0,63	70,3%
11 PROIZVODI OBUČA, SNIKI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	590	550	-6,8	-0,38	1142	1024	-10,3	-0,66	-552	-474	-14,1	-1,07	53,7%
12 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, IZOLACIJSKI I PLOČE I METALI	710	601	-15,4	-1,02	347	280	-19,3	-0,37	363	321	-11,6	0,58	214,6%
13 METALI I NJIHOVI OBLIČI I IZOLACIJSKI	134	108	-19,4	-0,24	369	328	-11,1	-0,23	-255	-220	-6,4	-0,21	32,9%
14 PROIZVODI OD BAZITNIH MASLINA, AFKATA I MEHANIČKI I	19	32	68,4	0,12	27	32	18,5	0,03	-8	0	-100,0	-0,11	100,0%
15 MEHANIČKI I IZOLACIJSKI	1956	1569	-19,8	-3,63	1995	1815	-8,9	-0,99	-37	-246	564,9	2,87	85,4%
16 SREDSTVA I NJIHOVI OBLIČI, MJERNE MUZIČKI I	1478	1440	-2,6	-0,36	2516	2277	-9,5	-1,33	-1038	-837	-19,4	-2,76	63,2%
17 SREDSTVA I NJIHOVI OBLIČI, MJERNE MUZIČKI I	356	303	-14,9	-0,50	1342	990	-26,2	-1,96	-986	-687	-30,3	-4,10	30,6%
18 SREDSTVA I NJIHOVI OBLIČI, MJERNE MUZIČKI I	31	29	-6,5	-0,02	252	287	13,9	0,20	-221	-258	16,7	0,51	10,1%
19 RAZNI PROIZVODI	1052	1023	-0,9	-0,08	449	392	-12,7	-0,32	583	631	8,2	-0,66	201,0%
21 UMBIČNI, KOLEKCIJSKI I NEKOLEKCIJSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%
98 NEKOLEKCIJSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

5. Strana direktna ulaganja

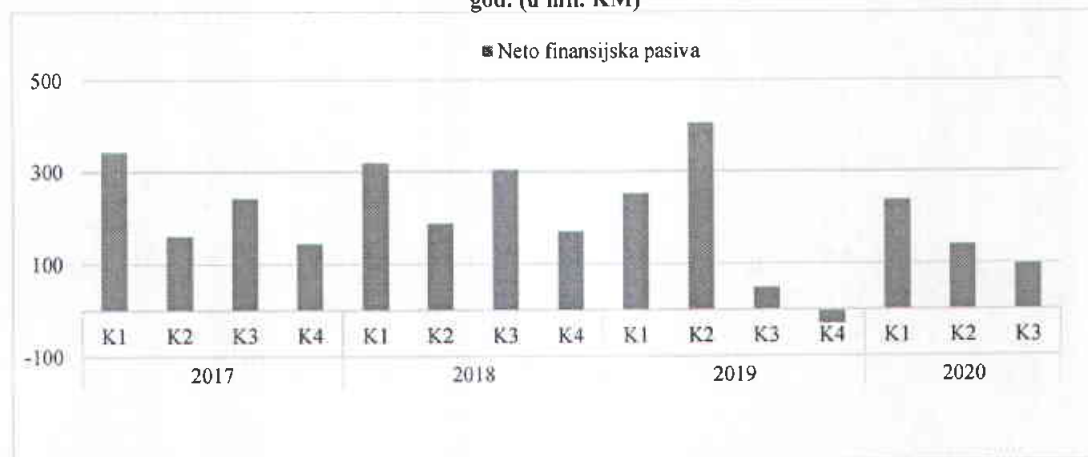
Ukupna strana ulaganja (prema revidiranim podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine¹⁹) u prva tri kvartala 2020. godine su dostigla 475,5 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 32,7% u odnosu na dostignutu vrijednost u istom periodu prošle godine. U ovom periodu 2020. godine ukupne reinvestirane zarade²⁰ su dostigle 282,7 mil. KM, manje su za 23,7% g/g i u neto finansijskoj pasivi su učestvovala sa 59,5%.

Tabela 12: SDU po kvartalima u 2017., 2018., 2019. i 2020. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2017	343,8	160,1	242,1	144,3	890,3
2018	319,2	187,6	303,9	170,0	980,8
2019	252,2	405,6	48,6	-29,9	676,6
2020	237,2	140,1	98,1		

Izvor: CBBiH

Grafikon 16: Strana direktna ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima u 2017, 2018, 2019 i 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Moody's Investors Service je 21.08.2020. godine potvrdila već ranije ustanovljenu ocjenu „B3 stabilni izgledi” a i kreditna agencija Standard & Poor's 28.08.2020. godine je takođe potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B stabilni izgledi“.

¹⁹Copy of BPM6_for_users_Q1_2015_Q3_2020_detailed

²⁰ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.